

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสอนต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ของผู้ป่วยที่ผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนักที่ได้รับการรักษาด้วยการผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง ที่หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย 1 4 และ 5 ศัลยกรรมหญิง 1 และศัลยกรรมพิเศษ 7 โรงพยาบาลมหาสารคามจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างเดือนเมษายน ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ.2542 จำนวน 14 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติดังนี้ อายุ 20 ปีขึ้นไป มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ไม่มีภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการคิด การจำ ตามตอบรู้เรื่องเชิงเหตุและผล การได้ยินปกติ สื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี มองเห็นภาพต่างๆ ชัดเจนด้วยสายตาตนเองหรือการสวมแว่น สามารถนั่งได้ ไม่เป็นผู้พิการของแขนและมือข้างที่ถนัด และยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม โดยการใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (systemic sampling) คือ ผู้วิจัยจับสลากให้ผู้ป่วยรายแรกให้เข้าอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก่อน ส่วนผู้ป่วยรายต่อไปจะจัดให้อยู่อีกกลุ่มหนึ่ง และผู้ป่วยรายต่อไปจัดให้สลับกัน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความคล้ายคลึงกันของเพศ และอายุ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้ (stoma care self-efficacy scale) ของเบคเคอร์และคณะ(Bekkers et al., 1996) โดยผู้วิจัยแปลเป็นภาษาไทย ตรวจสอบความตรงของความหมายโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.917 และแบบสังเกตพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ระหว่างผู้สังเกตสองคนเท่ากับ 0.957 2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเสนอตัวแบบสัญลักษณ์เรื่องประสบการณ์ในการดูแลช่องเปิดลำไส้ที่เหมาะสมของผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง ตรวจสอบ

ความตรงของเนื้อหาเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมในการลำดับเนื้อหา และ ลำดับภาพ ความชัดเจนของภาพและเสียง และระยะเวลา ตรวจสอบสคริปต์วีดิทัศน์ก่อนการ บันทึกภาพ และตรวจสอบคุณภาพวีดิทัศน์หลังการตัดต่อภาพบันทึกเสียง นำไปทดลองใช้กับ ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง นำข้อเสนอแนะ จากผู้ป่วยเพื่อนำมาปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์อีกครั้ง และโปรแกรมการสอนการดูแลช่องเปิดลำไส้ของ ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องที่ผู้วิจัยสร้าง ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเมื่อได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตาม เกณฑ์ที่กำหนดแล้วผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และประเมินการรับรู้ความ สามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้ก่อนการทดลอง จากนั้นเริ่มการสอนแก่กลุ่มทดลอง ในวันที่ 4 หลังการผ่าตัดตามโปรแกรมการสอน สำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยเข้าพบผู้ป่วย แนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการทำวิจัยให้ผู้ป่วยทราบเมื่อผู้ป่วยยินยอมเข้าร่วมการ วิจัย ให้ผู้ป่วยให้เข้าร่วมการสอนและการได้รับคำแนะนำในการดูแลช่องเปิดลำไส้ในเรื่อง การทำ ความสะอาดช่องเปิดลำไส้ การควบคุมกลิ่น การรับประทานอาหาร และการป้องกันภาวะ แทรกซ้อนตามปกติจากพยาบาลประจำหอผู้ป่วย จากนั้นในวันที่ 7 หลังการผ่าตัดผู้วิจัยสังเกต พฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้และประเมินการรับรู้ความสามารถในการดูแลช่องเปิดลำไส้ และ วันที่ 10 หลังการผ่าตัดผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ แจ้งกำหนดนัดในการมาพบ ผู้ป่วยครั้งต่อไป คือ 28 วัน หลังออกจากโรงพยาบาลเพื่อประเมินการรับรู้ความสามารถของ ตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้และพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้อีกครั้ง เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วน ตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ รูป SPSS/FW

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องที่ได้รับการสอนตามโปรแกรม มีคะแนน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้สูงกว่าผู้ป่วยที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังการสอน และภายหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล 1 เดือน ($p < .05$)
2. ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องที่ได้รับการสอนตามโปรแกรม มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้สูงกว่าผู้ป่วยที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ หลังการสอนทันที 3 วันหลังการสอน และภายหลังจำหน่ายออกจาก โรงพยาบาล 1 เดือน ($p < .001$)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้พยาบาลและบุคลากรในทีมสุขภาพ นำโปรแกรมการสอนมาใช้ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้แก่ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง เพื่อให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ได้อย่างเหมาะสม
2. ได้โปรแกรมการสอนการดูแลช่องเปิดลำไส้สำหรับผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง นำไปใช้พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลช่องเปิดลำไส้ที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องในรายชื่อต่อไป
3. เป็นแนวทางในการเรียนการสอนนักศึกษาและบุคลากรทีมสุขภาพในด้านการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง และเป็นแนวทางในการจัดการสอนหรือการให้สุศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของเบนดูรา เพื่อให้ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องเกิดพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้และสามารถดูแลช่องเปิดลำไส้ได้ด้วยตนเอง
4. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการให้โปรแกรมการสอนโดยใช้กรอบแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของเบนดูรา เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มผู้ป่วยอื่น

การนำผลการวิจัยมาใช้

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลควรมีการใช้โปรแกรมการสอนกับผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้ ด้วยการจัดเครื่องเล่นวีดิทัศน์พร้อมโทรทัศน์สี สถานที่ และอุปกรณ์ในการดูแลช่องเปิดลำไส้ให้พร้อมสำหรับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้ ด้วยการสังเกตตัวแบบสัญลักษณ์ การฝึกลงมือกระทำทำให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง โดยมีพยาบาลเป็นผู้ใช้คำพูดชักจูงและให้คำชี้แนะ
2. ด้านการศึกษาพยาบาล ควรจัดให้มีเนื้อหาของการรับรู้ความสามารถของตนเองทั้งการสอนภาคทฤษฎีและทางคลินิกแก่นักศึกษาพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปิดลำไส้และผู้ป่วยโรคอื่น ๆ ได้รับการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ และควรจัดการเรียนการสอนด้านการผลิตสื่อการสอนสำหรับผู้ป่วย เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และสามารถผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับผู้ป่วยที่มีภาวะเบี่ยงเบนของสุขภาพโรคอื่น ๆ

3. ด้านการศึกษาวิจัย เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องการใช้โปรแกรมการสอน โดยใช้กรอบแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของเบนดูรา เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในผู้ป่วยโรคอื่นๆ ต่อไป

4. ด้านบริหาร เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเสนอผู้บริหารในการพิจารณาวางแผนนโยบายการให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. เนื่องจากการวิจัยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่ได้สุ่มตัวอย่าง และมีจำนวนค่อนข้างน้อย จึงมีข้อจำกัดในการนำผลการทดลองไปใช้กับผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนัก ที่รักษาด้วยการผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้องที่มีคุณสมบัตินอกเหนือจากที่กำหนด เช่น มีการแพร่กระจายของมะเร็งขั้นสูง มีภาวะแทรกซ้อน เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมปัจจัยภายนอกที่จะมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ได้ เช่น การรับความรู้และแหล่งข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงผลของโปรแกรมการสอนต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ของผู้ป่วยผ่าตัดเปิดลำไส้ใหญ่ออกทางหน้าท้อง โดยการใช้แหล่งข้อมูลตามทฤษฎีของเบนดูรา โดยการสังเกตตัวแบบสัญลักษณ์ การประสบผลสำเร็จจากการลงมือกระทำ และการใช้คำพูดชักจูง ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นและมีพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ได้อย่างเหมาะสม มีความสนใจและเรียนรู้การดูแลช่องเปิดลำไส้ได้ดีขึ้น จึงควรนำแนวคิดทฤษฎีนี้ไปจัดเป็นโปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมดูแลตนเองในผู้ป่วยกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

2. ควรมีการติดตามระยะยาวเพื่อประเมินผลการคงอยู่ของการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ ภายหลังจากสิ้นสุดโปรแกรม หากระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลช่องเปิดลำไส้ลดลงและมีพฤติกรรมการดูแลช่องเปิดลำไส้ไม่เหมาะสม ควรให้คำแนะนำ แก่ไข ส่งเสริมอีกครั้ง